

TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOC
UNII EUROPEJSKIEJ

TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI I PRAWA KONSUMENTÓW

WPROWADZENIE

Od 1952 r. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) dba o przestrzeganie i prawidłowe stosowanie prawa Unii w państwach członkowskich. Z biegiem czasu Trybunał wydał szereg wyroków, które wzmocniły integrację europejską, jednocześnie przyznając obywatelom, a w szczególności konsumentom, coraz szersze prawa. Na kolejnych stronach przedstawiono kilka najważniejszych wyroków Trybunału, które zostały pogrupowane według tematów.

W żadnej ze spraw przedstawionych w niniejszej broszurze Trybunał nie ustanowił sam omawianych praw, lecz wywiódł je lub uściślił za pomocą wykładni rozporządzeń lub dyrektyw Unii.

PRODUKTY SPOŻYWCZE I NAPOJE

Odżywianie znajduje się obecnie w centrum uwagi konsumentów, którzy pragną uzyskać odpowiednie informacje na temat nabywanych przez nich produktów spożywczych i napojów oraz przywiązują coraz większą wagę do zdrowej i zrównoważonej diety.

PRODUKTY SPOŻYWCZE I NAPOJE

Oznaczenia na opakowaniach

W 2015 r. Trybunał przypomniał, że konsumenci muszą dysponować poprawną, neutralną i obiektywną informacją. I tak, w przypadku, gdy opakowanie sugeruje obecność składnika, który w rzeczywistości w produkcie nie występuje, nabywca może zostać wprowadzony w błąd, nawet jeśli wykaz składników jest prawidłowy. Tak było w przypadku herbaty owocowej, na opakowaniu której znajdowały się ilustracje malin i kwiatów wanilii, podczas gdy herbata ta nie zawierała żadnego naturalnego składnika tych owoców ([wyrok z dnia 4 czerwca 2015 r., Teekanne, C-195/14](#)).

Ponadto, zawartość sodu wskazana na opakowaniu butelek wody mineralnej musi odzwierciedlać całkowitą ilość sodu we wszystkich jego postaciach (sól kuchenna i wodorowęglan sodu). Konsument mógłby bowiem zostać wprowadzony w błąd w przypadku, gdyby woda została przedstawiona jako uboga w sól, podczas gdy jest ona bogata w wodorowęglan sodu ([wyrok z dnia 17 grudnia 2015 r., Neptune Distribution, C-157/14](#)).

PRODUKTY SPOŻYWCZE I NAPOJE

Oświadczenia zdrowotne i nazwy

W 2017 r. Trybunał stwierdził, że Komisja słusznie odmówiła dopuszczenia do stosowania pewnych oświadczeń zdrowotnych w odniesieniu do sprzedaży glukozy, takich jak na przykład „glukoza przyczynia się do utrzymania prawidłowego metabolizmu energetycznego” lub „glukoza wspomaga aktywność fizyczną”. Tego rodzaju oświadczenia zachęcają bowiem do spożywania cukru, podczas gdy taka zachęta jest niezgodna z ogólnie przyjętymi zasadami żywieniowymi i zdrowotnymi ([wyrok z dnia 8 czerwca 2017 r., Dextro Energy/Komisja, C-296/16 P](#)).

Ponadto wyroby wyłącznie roślinnego pochodzenia nie mogą, co do zasady, być wprowadzane do obrotu pod nazwami, które, jak nazwy „mleko”, „śmietana”, „masło”, „ser” lub „jogurt”, są zastrzeżone przez prawo Unii dla produktów pochodzenia zasadniczo zwierzęcego. A zatem przedsiębiorstwo nie może używać nazw „mleko sojowe”, „masło z tofu” lub „ser roślinny”, przy czym należy zaznaczyć, że w przepisach Unii przewidziano pewne wyjątki, jak na przykład „crème de riz” ([wyrok z dnia 14 czerwca 2017 r., Tofu Town.com, C-422/16](#)).

NIEUCZCIWE PRAKTYKI HANDLOWE

Prawo Unii zakazuje nieuczciwych, wprowadzających w błąd i agresywnych praktyk handlowych, które mogą wpłynąć na zachowanie gospodarcze konsumentów. W tym zakresie Trybunał rozwinął bogate orzecznictwo, którego kilka przykładów przedstawiono poniżej.

NIEUCZCIWE PRAKTYKI HANDLOWE

Oferty wiązane

Państwa członkowskie nie mogą zakazać składania przez sprzedawcę konsumentowi jakichkolwiek ofert wiązanych (jak na przykład stacja benzynowa, która oferuje nieodpłatną pomoc drogową przez okres trzech tygodni za każde zatankowanie przynajmniej 25 litrów paliwa). Oferty wiązane nie mogą bowiem być uznawane w każdych okolicznościach za nieuczciwe praktyki handlowe ([wyrok z dnia 23 kwietnia 2009 r., VTB-VAB i Galatea, C-261/07 i C-299/07](#)).

Oferta wiązana polegająca na sprzedaży komputera wyposażonego w preinstalowane oprogramowanie nie stanowi sama w sobie nieuczciwej praktyki handlowej. Poza tym brak wskazania ceny każdego z preinstalowanych programów nie stanowi praktyki handlowej wprowadzającej w błąd, gdyż cena poszczególnych programów nie stanowi informacji istotnej dla konsumenta ([wyrok z dnia 7 września 2016 r., Deroo-Blanquart, C-310/15](#)).

NIEUCZCIWE PRAKTYKI HANDLOWE

Praktyki agresywne i wprowadzające w błąd

Zakazane są agresywne praktyki handlowe przedsiębiorstw, stwarzające u konsumenta fałszywe wrażenie, że wygrał on nagrodę, podczas gdy otrzymanie tej nagrody wiąże się z koniecznością poniesienia przez niego określonych kosztów. Tak jest na przykład w przypadku reklam, które sprawiają, że konsument uwierzy, iż wygrał rejs statkiem, podczas gdy, aby otrzymać tę nagrodę, musi zapłacić za ubezpieczenie i uiścić dodatkową opłatę za kabinę, a także pokryć koszty wyżywienia i napojów oraz opłat portowych podczas rejsu ([wyrok z dnia 18 października 2012 r., Purely Creative, C-428/11](#)).

Kasy chorych działające w ramach systemu ustawowego także mogą ponosić odpowiedzialność za stosowanie nieuczciwych praktyk handlowych. I tak praktyka wprowadza w błąd, jeśli kasa chorych udziela swoim członkom informacji, iż przystąpienie przez nich do innej ustawowej kasy chorych wiąże się z niekorzystnymi dla nich skutkami finansowymi ([wyrok z dnia 3 października 2013 r., Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs, C-59/12](#)).

Wreszcie koszty połączenia z numerem telefonicznym obsługi posprzedażowej nie mogą przekraczać kosztów zwykłego połączenia; w przeciwnym razie istniałaby nieuczciwa praktyka handlowa ([wyrok z dnia 2 marca 2017 r., Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs Frankfurt am Main, C-568/15](#)).

SPRZEDAŻ WYSYŁKOWA

Wraz z nadejściem epoki cyfrowej sprzedaż wysyłkowa stała się zwykłą transakcją życia codziennego. Trybunał wielokrotnie wyjaśniał, jakimi prawami dysponują konsumenci w ramach takich umów sprzedaży.

Koszty wysyłki towarów nie powinny obciążać konsumenta, który korzysta z prawa odstąpienia od umowy (z prawa tego można skorzystać w terminie, który nie może być krótszy niż siedem dni roboczych od dnia sprzedaży). Natomiast konsument może być obciążony kosztami odesłania towaru ([wyrok z dnia 15 kwietnia 2010 r., Heinrich Heine, C-511/08](#)).

Ponadto konsument, który korzysta z prawa do odstąpienia od umowy, nie jest zobowiązany do wypłaty sprzedawcy odszkodowania za używanie towaru, pod warunkiem, że korzystał z niego w sposób rozsądny. Skuteczność prawa do odstąpienia od umowy byłaby bowiem podważona, gdyby konsument musiał wypłacić odszkodowanie za zwykłe obejrzenie lub wypróbowanie towaru nabytego na odległość ([wyrok z dnia 3 września 2009 r., Pia Messner, C-489/07](#)).

PRODUKTY WADLIWE

Trybunał wyjaśnił także, jakimi prawami dysponują konsumenci w przypadku, gdy twierdzą, że dostarczony im produkt jest niezgodny z umową.

W 2015 r. Trybunał przypomniał, że brak zgodności z umową, który uwidacznia się w ciągu sześciu miesięcy od daty dostawy towaru, uznaje się za istniejący w chwili dostawy. I tak, o ile konsument jest zobowiązany udowodnić istnienie braku zgodności i jego uwidocznienie się w ciągu sześciu miesięcy, o tyle nie musi udowodnić przyczyny takiego braku zgodności ani wykazać, że za jego powstanie odpowiada sprzedawca ([wyrok z dnia 4 czerwca 2015 r., Froujke Faber, C-497/13](#)).

W przypadku zastąpienia produktu wadliwego konsument nie musi wypłacać odszkodowania sprzedawcy za używanie towaru wadliwego do momentu jego zastąpienia ([wyrok z dnia 17 kwietnia 2008 r., Quelle, C-404/06](#)). Poza tym sprzedawca ma obowiązek usunąć towar wadliwy i zapewnić towar zastępczy lub ponieść niezbędne koszty tych czynności ([wyrok z dnia 16 czerwca 2011 r., Gebr. Weber i Putz, C-65/09 i C-87/09](#)).

Wreszcie w braku konsensusu w środowisku naukowym, wada szczepionki i związek przyczynowy między tą wadą a chorobą mogą zostać udowodnione w oparciu o łańcuch poszlak, takich jak zbieżność czasowa między podaniem szczepionki a wystąpieniem choroby, brak osobistej i rodzinnej historii zachorowań zaszczepionej osoby, a także istnienie znacznej liczby odnotowanych przypadków wystąpienia tej choroby ([wyrok z dnia 21 czerwca 2017 r., W i in., C-621/15](#)).

UMOWY UBEZPIECZENIA

W dzisiejszych czasach umowy ubezpieczenia są nieuniknione. Także w tym zakresie Trybunał został wezwany do wyjaśnienia przepisów dotyczących tych umów.

W 2011 r. Trybunał orzekł, że uwzględnianie płci ubezpieczonego jako czynnika ryzyka w umowach ubezpieczeniowych stanowi dyskryminację. Z tego powodu od dnia 21 grudnia 2012 r. w Unii ma zastosowanie reguła jednolitych dla obu płci składek i świadczeń ([wyrok z dnia 1 marca 2011 r., Association belge des consommateurs Test-Achats i in., C-236/09](#)).

Umowa ubezpieczenia powinna poza tym wyjaśniać w sposób przejrzysty, jednoznaczny i zrozumiały funkcjonowanie mechanizmu ubezpieczenia, tak aby konsument mógł przewidzieć konsekwencje ekonomiczne, jakie wynikają z ustanowienia tego mechanizmu ([wyrok z dnia 23 kwietnia 2015 r., Jean-Claude Van Hove, C-96/14](#)).

Wreszcie sprzedawcy przewozów lotniczych nie mogą, wykorzystując ustawienia domyślne, wprowadzać ubezpieczenia od kosztów rezygnacji z lotu do ceny biletu. Takie ubezpieczenie jest bowiem opcjonalną dopłatą do ceny, o której należy poinformować w sposób wyraźny na początku procesu rezerwacji, zaś zgoda nabywcy powinna być rezultatem działania na zasadzie wyraźnej akceptacji ([wyrok z dnia 19 lipca 2012 r., ebooker.com Deutschland, C-112/11](#)).

AKWIZYCJA W DOMU

Prawo Unii chroni także prawa konsumentów, którzy zawierają umowy w ramach akwizycji w domu. Trybunał Sprawiedliwości wydał szereg wyroków w tej dziedzinie, w szczególności w odniesieniu do prawa odstąpienia przez każdego konsumenta od umowy w terminie siedmiu dni od jej zawarcia.

Konsument, który zawiera umowę kredytu w ramach akwizycji w domu, nie traci prawa do odstąpienia od umowy, jeśli nie został poinformowany o istnieniu takiego prawa. Tak więc konsument, który dowiaduje się po pięciu latach, że posiadał prawo do odstąpienia od umowy, o którym bank go nie poinformował w momencie zawarcia umowy, może skorzystać ze swego prawa ([wyrok z dnia 13 grudnia 2001 r., Heininger, C-481/99](#)).

W tym samym kontekście w przypadku, gdy bank nie poinformował konsumenta o przysługującym mu prawie do odstąpienia od umowy kredytu zawartej w ramach akwizycji w domu, ponosi ryzyko związane z inwestycją finansową, której dotyczyła ta umowa ([wyrok z dnia 25 października 2005 r., Schulte, C-350/03 i C-229/04](#)).

NIEUCZCIWE WARUNKI UMOWNE

Jedna z unijnych dyrektyw przewiduje, że konsumenci nie są związani nieuczciwymi warunkami umownymi przewidzianymi w umowie zawartej w przedsiębiorcą. Trybunał, który rozpatrywał już wiele spraw w tym zakresie, wyjaśnił zakres przepisów tej dyrektywy.

Trybunał przede wszystkim wyjaśnił, że sąd krajowy musi zbadać z urzędu, czy określony warunek umowy ma nieuczciwy charakter. Zasada ta, która znajduje zastosowanie także do postępowań upadłościowych, nie pozwala sądowi na zmianę treści warunku, lecz zobowiązuje sąd do niestosowania tego warunku (wyroki: [z dnia 4 czerwca 2009 r., Pannon GSM, C-243/08](#); [z dnia 21 kwietnia 2016 r., Radlinger i Radlingerová, C-377/14](#); [z dnia 14 czerwca 2012 r., Banco Español de Crédito, C-618/10](#)).

Ponadto niemożliwe jest ograniczenie w czasie skutków nieważności klauzul „dolnego progu” (warunków zobowiązujących konsumenta do zapłaty minimalnych stóp) przewidzianych w umowach kredytu hipotecznego zawieranych z konsumentami ([wyrok z dnia 21 grudnia 2016 r., Gutiérrez Naranjo, C-154/15, C-307/15 i C-308/15](#)). Wreszcie w przypadku gdy instytucja finansowa udziela kredytu denominowanego w walucie obcej, musi zapewnić kredytobiorcy informacje wystarczające do podjęcia przez niego świadomych i rozważnych decyzji ([wyrok z dnia 20 września 2017 r., Andriciuc i in., C-186/16](#)).

TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚĆ
UNII EUROPEJSKIEJ

—
Dyrekcja Komunikacji

Wydział Publikacji i Mediów Elektronicznych

Czerwiec 2018 R.

